

Geen coulance bij onrechtmatige subsidiëring

1 juli 2010 | Het Financieele Dagblad

Door: Schadd, A.;Nuland, N. van

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft onlangs arrest gewezen in een zaak over exploitatiesubsidies aan Celf, een exporteur van Franse boeken. In het arrest (C-1/09) is geoordeeld dat een nationale rechter het verbod op het verlenen van staatssteun behoort uit te voeren en zonodig al verleende staatssteun ongedaan moet maken. Het meest opzienbarende element van deze uitspraak is dat de rechter een steunmaatregel kan terugvorderen zelfs als de aanvraag voor goedkeuring van die steun bij de Europese Commissie nog loopt.

Het oordeel van het Hof is een logisch uitvloeisel van de Europese staatssteunregels. Die zien bijvoorbeeld toe op subsidies, individuele belastingverminderingen, te lage verkoopprijzen voor onroerend goed of overheidsgaranties. Basisregel is dat steun pas mag worden uitgevoerd als de Europese Commissie de steunmaatregel heeft goedgekeurd. Dit wordt ook wel de standstill-verplichting genoemd.

Daarnaast zijn, onder strikte voorwaarden, enkele soorten steunmaatregelen vrijgesteld van de meldingsplicht, op basis van zogenoemde groepsvrijstellingen. Dit geldt bijvoorbeeld voor enkele milieu-, innovatie- of opleidingssubsidies, die zonder melding mogen worden uitgevoerd.

De strenger wordende controle op staatssteun noopt steunontvangers tot een controle of hun steun 'staatssteunproof' is. Zij betalen namelijk de rekening in geval van problemen, omdat zij de verleende steun plus rente daarover aan de overheid moeten terugbetalen. De overheid komt goed weg, want zij krijgt haar geld met rente terug.

De kans bestaat dat het hier zelfs niet bij zal blijven. De Hoge Raad heeft in mei 2010 het Hof een zogenoemde prejudiciële vraag gesteld in de zaak over de garantie die de gemeente Rotterdam had verstrekt aan een geldschietster van een vennootschap uit het RDM-concern. De Hoge Raad vraagt zich af of het doelmatig is om slechts de verleende garantie ongedaan te maken, indien daarmee het echte voordeel, zoals de lening die door de garantie is gedekt, niet wordt getroffen.

De kans is groot dat het Hof zal antwoorden dat de nationale rechter binnen zijn bevoegdheden iedere maatregel moet treffen om de onrechtmatige steun ongedaan te maken. Dit zou ertoe kunnen leiden dat niet alleen de steunmaatregel zelf ongedaan moet worden gemaakt, maar ook de directe voordelen ervan, zoals de gegarandeerde lening.

De recente ontwikkelingen nopen aan de ene kant tot oplettendheid aan de zijde van overheden én steunontvangers, zoals het bedrijfsleven. Zij zullen voorzichtiger moeten zijn en een zorgvuldige staatssteuntoets moeten uitvoeren voorafgaand aan toekenning van bijvoorbeeld subsidies, garanties of de verkoop van gronden. Aan de andere kant bieden de ontwikkelingen tegenstanders van steunmaatregelen (bijvoorbeeld concurrenten van de ontvangers) een krachtig wapen om onrechtmatige steun aan te vechten.

Mr. Niels van Nuland en mr. Aniek Schadd zijn advocaten bij AKD, Brussel.

Hof zal antwoorden dat nationale rechter elke maatregel moet treffen om illegale steun te stoppen